

4 kultur
Ny redaktør i
Kraftverk

9 kulturdebatt
Bibelen i
legoversjon

26 byen
Folkefest for
gjenbruk

kultur & folk

SØNDAG

30. oktober 2011
BERGENS TIDENDE

FORUNDERLIG VERDEN: H.C. Lumbye er bare en av figurene i den merkelige historien Karen Bit Vejle har diktet i hop i ro og fred i Skjerjehamn.

FOTO: VEGAR VALDE

Klippe, klippe, klippe ...

Karen Bit Vejle dikter frem historier med saks og papir. De siste ukene har hun sittet i Skjerjehamn og klippet frem historien om «Frans' syn på saken den dagen H.C. Lumbye, 69 fugler og en del andre, uten tillatelse, slo seg ned i det rojale treet». I neste måned henges det opp i en av Københavns mest fancy kafeer. >>>>

Hver søndag hos **BUNNPRIS:**

FERSKT BONDEBRØD
+ FERSK BERGENS TIDENDE

FOR KUN KR **19,-**

BUNNPRIS

Bergens Tidende

FANA - HJELLESTAD - KORSKIRKEN - NORDNES - NYGÅRDGATEN - MØLLENDALSBAKKEN - VÅGSBUNNEN - SMIBERGET - STRØNEN - ULVEDALEN TORG - VEDHOLMEN - WELHAVENSGATE - VARDEN - SLETTA

Kunstner med saks og papir

Karen Bit Vejle har klippet i papir siden hun var liten jente. Nå stiller hun ut papirkunsten sin over hele verden, men hun måtte til Skjerjehamn for å finne arbeidsro.

KARI FAUSKANGER
VEGAR VALDE (foto)
kari.fauskanger@bt.no

–Det betyr mye for meg å få jobbe i fred, sier hun. På loftet i hovedbygningen på det gamle handelsstedet Skjerjehamn i Gulen fant hun akkurat det hun trengte. Ro og fred og vestlandsvær av alle slag på kjøpet.

–Jeg har hatt alt fra de nydeligste høstdager til storm. Det har vært helt spektakulært, sier hun.

Spektakulært har det også vært på arbeidsrommet hennes. Karen Bit Vejle utøver den sjeldne kunstformen psaligrafi. Oversatt fra latin betyr det kunsten å tegne eller male med saks.

Glemt kunstart

Den trondheimsbosatte dansken forteller at papirklipp er en nordisk kulturtradisjon som holder på å gå i glemmeboken.

Før fotografiet kom, fikk folk klippet familiebilder i papir. Profesjonelle portrettorer reiste rundt og klippet. Psaligrafi er en kunstform som sjelden blir dyrket i Norge, men som vi kjenner bedre fra Danmark – kanskje fordi Danmarks mest kjente papirklipper het H.C. Andersen.

«At klippe, det er den første Begynnelse for Digteriet», sa eventyrforfatteren.

–Han hadde alltid penn og saks med seg i lommen, forteller Vejle.

Da hun hadde utstilling på H.C. Andersen-museet i Odense i fjor, fikk hun også prøve saksens hans.

–Jeg var den første som fikk

klippe med hans saks siden han døde, sier hun med ærbødighet i stemmen.

Den tidligere NRK-ansatte er også en historiedikter av rang, men hun nøyer seg med å fortelle ved hjelp av saks og papir. På loftet i Skjerjehamn har hun klippet frem de vildeste historier om musen Frank, som egentlig heter Bjørn, om en jålete kråke og en arbeidsom maur, forkledd som veps. Alt sammen omsluttet av de lekreste blondeklipp.

Porselenskjennere vil gjenkjenne Royal Copenhagens stråmønster med dobbel blonde – det mest populære i den danske porselensfabrikkens historie. Det fem meter lange papirklippet er et bestillingsverk som skal stilles ut på The Royal Café i København før jul.

Karen Bit Vejle har regnet ut at bildet består av ca. én million klipp.

–Klipper du

aldri feil?

–Ikke nå lenger, og det ville vært katastrofe om jeg gjorde det, sier hun og ler. Hun sammenligner klippekunsten med å lære å spille fiolin.

–Man må øve og øve og til slutt gjør man ikke feil. Jeg har øvd meg på papirklipping siden jeg var liten jente.

Oppdaget ved en tilfeldighet

I Skjerjehamn har hun også fått ro til å planlegge neste storverk, for motefirmaet Hermès. Det skal være ferdig til neste år og kommer til å bli det mest kompliserte hun har laget til nå.

Selv om hun har klippet nesten hver dag hele livet, ble papirkunsten hennes oppdaget ved en tilfeldighet for tre år siden. En kollega fra NRK stakk innom en dag hun hadde sittet og klippet hele dagen. Han fikk øye på alt avskjæret og lurte på hva hun holdt på med.

Vejle måtte under gulvteppe for å hente frem bildene (–Jeg har jo ikke plass til alt sammen...). Kollegaen sørget for kontakt med Nordenfjeldske kunstmuseum i Trondheim. Det endte med debututstilling

FREDELIG KUNST: Karen Bit Vejle er avhengig av fred og ro for å få klippet historiene sine. Det fant hun i Skjerjehamn. –En perle vi må vite å ta

fakta

Karen Bit Vejle

- f. 1958 i Ejby i Danmark
- har bodd i Trondheim i 26 år, ansatt i NRK i 13 år
- Debuterte med utstillingen «Med saksen som pensel» på Nordenfjeldske Kunstmuseum i 2008
- Utstillingen har vært på turné siden. Til neste år skal den til USA
- Psaligrafi kommer fra latin og betyr kunsten å tegne eller male med saks
- (Psalis betyr saks)

MYE PIRK: Karen Bit Vejle må være pinlig nøyaktig når hun lager sine bilder. Et feilklipp og så er det gjort.

og siden har det gått slag i slag. Blaafarveværket, H.C. Andersens Museum i Odense, Nordic House i Reykjavik, Maihaugen på Lillehammer ...

Fra Skjerjehamn gikk turen til Kalmar og Stockholm for å forberede utstillinger der. Snart kan hun også føye Beijing til på CV-en. Hun er invitert til å stille ut sammen med en av Kinas

mest kjente papirklippere i den kinesiske hovedstaden i 2014. Kalenderen er fulltegnet de neste fem årene.

De ualmannelige kunstverkene klipper hun med en helt alminnelig broderisaks i helt alminnelig papir.

–Det er ingen dyr kunstart – det er bare å skaffe seg saks og papir og gå i gang, sier hun.

vare på, formaner den dansknorske kunstneren.

Stjerneduo på Troidhaugen

konsert klassisk

Vilde Frang Bjærke, violon
Christian Ihle Hadland, piano
Troidsalen

Ungt og eksklusivt samspill.

Bergens Kammermusikkforening ble stiftet i 1935 og har over flere generasjoner spilt en sentral rolle i det bergenske musikkiv. Ved konserten i Troidsalen fredag kveld hadde foreningen i samarbeid med Rikskonsertene og Troidhaugen hentet hjem to store kunstnere av yngre årgang. Vilde Frang Bjærke og Christian Ihle Hadland er utvilsomt en stjerneduo – det fikk Bergen oppleve også under festspillene i 2010 da disse to spilte sammen i Håkonshallen.

Vilde Frang Bjærke er en fiolinist med særpreg. Hun er sikker teknisk og har en ufeilbar hukommelse. Hele programmet ble spilt utenat og med klar profil ulikt fra verk til verk. Wolfgang Amadeus Mozarts Fiolinsonate i F-dur K 377 var lys og vakker med et nærmest søkende uttrykk. Som vanlig trillet tonene lett og lekende ut fra Hadlands fingre. Men klaverakkompagnementet var ikke utelukkende delikat, noen ganger virket Hadland overraskende hardhendt og det ødela litt av balansen.

Gabriel Fauré fiolinsonate nr. 1 i A-dur op.13. ble annerledes. Her var det mer velplassert temperament og med innslag av gjensidig virtuositet som i den glitrende tredjesatsen. Faurés sonate viste også et samspill som var imponerende samstemt. Fiolin og klaver smeltet

hele tiden sammen i felles uttrykk og dialog. Som akkompagnatør har Christian Ihle Hadland avgjort evne til våken tilpassning. Samtidig bidrar han med en personlig uttrykkskraft som utvilsomt løfter og inspirerer solisten. Hans fraseringskunst er enestående og det romantiske klaverspillet får stadig nye nyanser.

Vilde Frang Bjærke spiller gjennomgående med et intellektuelt preg av kontroll. Derfor var det morsomt å høre litt varmblodig engasjement i Brahms Ungarske danser. Egentlig klavermusikk, men arrangert for fiolin og klaver av den store fiolinisten Joseph Joachim. Det betyr en vanskelig fiolinstemme med krevende dobbeltgrep som tilsynelatende er helt uproblematisk for Frang Bjærke. Klangbehandling og intonasjon er god selv om tonene presses litt opp når strøket blir aggressivt.

Også den avsluttende sonate nr. 2 i D-dur av Prokofiev var en transkripsjon. David Oistrakh overbeviste Sergej Prokofiev om at den opprinnelige fløytesonaten ville klinge like godt på fiolin. Jeg er ikke sikker på om han hadde rett. Det vi fikk høre i Troidsalen var i alle fall storslagent; - to unge musikere med stort teknisk overskudd og kraftfull formidlingsevne.

Det var ikke så mange tilhørere denne fredagskvelden i Troidsalen. De som var tilstede fikk utvilsomt en fin musikkopplevelse godt tilrettelagt av Eilif Løvteit med morsomme glimt fra musikkhistorien.

KNUT HELLEBKMO

Unikt

konsert jazz

Ola Kvernberg Liarbird
Bergen Jazzforum
Sardinien USF

1 2 3 4 5 6

Kvernbergs drømmelag gav full utstilling.

Et imponerende antall publikummere hadde funnet veien til Sardinien USF fredag kveld, til tross for et overveldende konserttilbud over hele byen. Fiolinist Ola Kvernberg var i storslag etter 15 konserter med sitt eget drømmelag, som fylte scenen til randen av lys, dekor, forsterkere og instrumenter.

Bandet åpnet med en massiv lydcollage, som etter hvert trommeslagerne Erik Nylander og Torstein Lofthus viklet seg ut av, mens bassist Ole Morten Vågan klimpret en vakker akkordrekke på kassegitaren. Ingebrigt Håker Flaten tok seg av bassavdelingen på scenens venstre fløy, og med massive anslag gav han noen effektive skyv i musikken. Da melodien seilte inn, var det mer enn ett reisende nakkehår å skue i folkemengden, og med inspirerte soloer av trompetist Mathias Eick, saksofonist Eirik Hegdal og sjefen selv, fikk publikum servert et åpningsnummer som gav store løfter for kvelden.

Det var mange elementer

som imponerte denne kvelden – lyden var overraskende god, til tross for åtte mann på scenen, og et lokale som ellers er vanskelig når volumet er over middels. Lyssettingen gikk fra å være et hyggelig krydder til å bli en vakker og massiv opplevelse, og i det rocka og rytmiske avslutningsnummeret Cobb ble heftige støt akkompagnert av et blendende lysshow.

Besetningen med de mange imponerende navnene viste seg også å ha en praktisk funksjon: Den velkomponerte musikken til Kvernberg krever mye av utøverne både enkeltvis og som gruppe, med organisk veksling mellom musikalsk anarki og stramme arrangementer. Hver musikers identitet er viktige elementer i musikken, og når Vågan og Håker Flaten river og sliter i fundamentet, kommer Eicks sære fraseringer virkelig til sin rett.

Selv om det til tider var vanskelig å holde tunga rett i munnen, fungerte bandet sterkt som en helhet, og briljerte enkeltvis. Det massive, mystiske lydbildet som veltet utover Sardinien var unikt og sammensatt, og selv om det er luksus å ha åtte sterke stemmer på samme scene, gav Liarbird absolutt valuta for pengene.

STEPHAN MEIDELL

FANT ROEN: På loftet i Blondehuset i Skjerjehamn fant Karen Bit Vejle det perfekte atelieret.